

פרק י / ברוריה בן-דוד (וייס)

השופט השביעי תולע בן פואה. תולע שם שכיח בשבט יששכר. "בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי" (במד' כו, כג). תולע בן פואה קם להושיע את ישראל מאויב שהכתוב לא פירש את שמו. תולע שפט את ישראל עשרים ושלוש שנה. ישב בשמיר בהר אפרים שם נקבר. אולי בימים ההם היה הקצה הדרומי בהר אפרים בידי בני יששכר.

השופט השמיני יאיר הגלעדי. יאיר משפחה גדולה בשבט מנשה. מקום מושבו בצפונו של עבר הירדן המזרחי בארץ גלעד. בכיבוש עבר הירדן תופסת משפחת יאיר מקום חשוב. במדבר לב מא נאמר: "ויאיר בן מנשה הלך וילכד את חותיהם ויקרא אתהן חוות יאיר" (חוה – מחנה מבוצר). החוות הקדומות לא נשארו בידי ישראל ככתוב: "ויקח גשור וארם את חות יאיר מאתם את קנת ואת בנותיה ששים עיר" (דה"א ב, כג). חוות יאיר הקדומות היו בבשן ככתוב: "יאיר בן מנשה לקח את כל חבל ארגב עד גבול הגשורי והמעכתי ויקרא אתם על שמו את הבשן חות יאיר עד היום הזה" (דב' ג, יד). חוות יאיר בפרקנו היו בגלעד, מספרן היה שלושים, הן נקראו על שם יאיר השופט שנקרא על שם כובש חוות יאיר הראשונות. יאיר הגלעדי שפט את ישראל עשרים ושתיים שנה. הכתוב מציין שהיו לו שלושים בנים רוכבים על שלושים עיירים עובדה המורה על עושר וחשיבות. יאיר מת ונקבר בקמון, אולי הייתה אחת מחוות יאיר.

העמונים הציקו לישראל במשך שמונה עשרה שנה "וירעצו וירצצו את בני ישראל". הם שעבדו ולחצו את כל תושבי הארץ שכבשו בני ישראל מן האמורי בימי משה בעבר הירדן המזרחי, ובמיוחד את תושבי ארץ הגלעד בין הארנון לבין הירמוך, גם את תושבי הארץ מעבר לירדן מערבה לחצו העמונים. הם עברו את הירדן נלחמו ביהודה בנימין ואפרים "ותצר לישראל מאד".

מי היה אבי מואב ואבי עמון?

הבת הבכירה של לוט ילדה בן "ותקרא שמו מואב הוא אבי מואב עד היום", והצעירה ילדה בן "ותקרא שמו בן עמי הוא אבי בני עמון עד היום" (בר' יט לז-לח).

על בני ישראל נאסר להילחם בבני עמון ככתוב: "וקרבת מול בני עמון אל תצרם ואל תתגר בם כי לא אתן מארץ בני עמון לך ירשה כי לבני לוט נתתה ירשה" (דב' ב, יט). כלומר: אל תלחמו בבני עמון כי צאצאי לוט הם.

בצאתם ממצרים ביקשו בני ישראל מסיחון מלך האמורי רשות לעבור בארצו. הוא סירב ויצא להילחם בהם. בני ישראל ניצחוהו וכבשו את השטח שסיחון לכד קודם לכן מהמואבים, בממלכת סיחון היו כלולים גם חלקים מארץ בני עמון. מספר יהושע אנו למדים כי חצי ארץ בני עמון ניתנה לבני גד. "ויתן משה למטה גד לבני גד למשפחתם, ויהי להם הגבול יעזר וכל ערי הגלעד וחצי ארץ בני עמון" (יהו' יג כד כה). לפי חז"ל (במסכת גיטין לח עא ועוד) כיבושו של סיחון טיהר לישראל את הארצות שהיו תחילה בידי מואב ועמון, כי כל זמן שהיו בידיהם אסור היה לישראל לכבוש אותן.

מדוע שיעבד עמון את בני ישראל?

החטא ועונשו, בני ישראל הוסיפו לעשות הרע בעיני ה', "ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי מואב ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את ה' ולא עבדוהו" (פס' ו).

העמונים דיכאו וחמסו את בני ישראל, "ויזעקו בני ישראל אל ה' לאמר חטאנו לך וכי עזבנו את אלקינו ונעבד את הבעלים" (פס' י). הנביא אומר לבני ישראל במצוות ה' בלעג: פנו אל האלילים אשר עבדתם למען יושיעו אתכם. בתגובה בני ישראל מבקשים להיענש בידי שמים אך לא מידי אדם. הם מבקשים מה' להטיל עליהם כל עונש שימצא לנחוז, ובלבד שיצילם מלחץ בני עמון. "ויאמרו בני ישראל אל ה' חטאנו עשה אתה לנו ככל הטוב בעיניך אך הצילנו נא היום הזה" (פס' טו). באותה שעה חזרו בתשובה. ותקצר נפשו בעמל ישראל – ביטוי ציורי. ה' לא היה יכול לראות עוד בצרת ישראל.

עבודה בכתב

1) על אילו שופטים מסופר בפרק?

2) מדוע וכיצד נענש העם?

3) כתבו בלשון הספר:

א) חמורים צעירים.

ב) שעבדו ולחצו.

ג) הטל עלינו כל עונש שתמצא לנכון.

ד) ה' לא היה יכול לראות עוד בצרת ישראל.

4) התכירונו? מי אנחנו?

א) שפטתי את ישראל אחרי אבימלך.

ב) ישבתי בשמיר בהר אפרים.

ג) היו לי שלושים בנים רוכבים על שלושים עיירים.

ד) נקראנו על שם המקומות שכבש יאיר בן מנשה.

ה) העמונים לחצו אותנו במשך שמונה עשרה שנה.